

O evocare

Umbra Monseniorului Ghika la Tokyo

Heisei, adică isihia!

Ajuns în septembrie 2010 la Tokyo, am aflat că japonezii numără altfel anii: ei se află în anul 22 al erei *Heisei*. Ei numără anii de la întronarea împăratului. (Se folosește și datarea standard, 2010, firește). Împăratul japonez, la urcarea pe tron, inaugurează o eră nouă, și dă epocii sale un nume-emblemă, un nume-program. Actualul împărat, Akihito, a dat epocii sale numele *Heisei*, care se traduce : liniște, pace.

Pentru mine, cuvântul *heisei* mi-a sunat a *hesychia* (isihia), termen grec care înseamnă tot „liniște”, liniște luminată. Acest paralelism mi s-a părut providențial. Să vizitezi Japonia în chiar epoca isihiei! Am luat-o și ca pe o adresare personală, oricum, de bun augur.

Am rugat un confrate japonez (cunoscut la Congresul scriitorilor la care eram delegat) să-mi traducă în japoneză formula isihastă, stihul de 5 cuvinte „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, stih care se repetă în rugăciunea minții (pe care voiam s-o fac cunoscută în Japonia, pe cât posibil). Astfel, primele noțiuni de limbă japoneză le-am primit la învățarea formulei isihaste; ea sună astfel:

„SHU IESU KIRISUTOYO, WATASHI WO AWARENDE, KUDASAI.”

În japoneză, stihul isihast are 7 cuvinte, deci este mai lung decât versiunea română sau greacă. Cuvântul în plus, *kudasai*, este o reverență. Japonezii nu se pot lipsi de reverențe nici în rugăciune. Ei sunt politicoși chiar și cu Dumnezeu! Dar faptul că partea a doua a stihului, cea rostită pe expirație, este ceva mai lungă, vine perfect când faci sincronizarea stihului cu respirația.

Așadar, am resimțit un acord între duhul epocii *heisei* („liniștea”) și propria căutare spirituală de-o viață: isihia.

Altă ușă deschisă spre „genius loci nipponensis” era acel precedent divin: binecuvântarea dată Japoniei de către călătorul mistic Monseniorul Ghika, acum opt decenii.

A pune o pecete pe viitorul lumii

Aș putea spune că noi, românii, avem o relație specială, o conexiune de destin, cu împăratul actual al Japoniei, Akihito. Pentru că, spune legenda, actualul împărat a venit pe lume, ca darul lui Dumnezeu, în urma binecuvântării Monseniorului Vladimir Ghika.

A fost o minune. S-a petrecut în 1933. Voi povesti faptele, așa cum le știu din atestări documentare sau din mărturii, unele publicate, altele rămase în arhive sau în memoria unor contemporani.

În 1933, Monseniorul Vladimir Ghika a călătorit la Tokyo, cu vaporul. Mergea să ajute la instalarea unei mănăstiri carmelite. Însoțea un grup de călugărițe care au insistat să fie sprijinite de Monseniorul Ghika, în misiunea lor. Pentru că Monseniorul avea multe relații peste tot. El a obținut și gratuitatea acelei călătorii cu vaporul.

Monseniorul avea cunoștințe însemnate la Tokyo. În primul rând, pe amiralul Yamamoto, pe care-l cunoscuse la Roma. Amiralul Yamamoto fusese atașat naval la Roma și se convertise la creștinism. În 1933, amiralul Yamamoto chiar l-a întâmpinat pe Monsenior la coborârea de pe vapor.

Monseniorul l-a rugat să-i favorizeze o audiență la împăratul Hirohito. Voia să-l binecuvânteze pe împărat! Aflase despre mâhnirea împăratului Hirohito: nu avea un fiu care să-i succedă la tron. Monseniorul i-a spus lui Yamamoto: „Dacă îl voi binecuvânta pe Împăratul, el va avea un fiu!”

Yamamoto a răspuns că este absurd și este un delict să vrei să-l binecuvântezi pe Împăratul, căci Împăratul este una cu Dumnezeu; și nu-l poți binecuvânta pe Dumnezeu! Împăratul are origine divină, este fiul lui Amaterasu, dumnezeul soarelui și al luminii.

Monseniorul Ghika a insistat senin: „Fă să ajungă smerita mea sugestie la alteța sa, prilejuiește-mi o audiență la palat ... și lasă-l pe Împărat să aleagă el singur dacă vrea sau nu să-l binecuvânteze.”

Pentru această audiență, Monseniorul a cerut să i se traducă în japoneză formula „Dumnezeu să te binecuvânteze”. Amiralul Yamamoto i-a reamintit că Mikadoul este una cu Dumnezeu, așa că au „ajustat” formula astfel: „Să te binecuvânteze Cel Atotputernic!”

Audiența a fost deosebit de destinsă și senină. Împăratul Hirohito a vorbit cu Monseniorul în limba franceză, mândru că vorbea impecabil franceza. În sala primirilor se aflau demnitari, ofițeri. Am citit într-o sursă că Împăratul însuși i-a spus Monseniorului român că este mâhnit că nu are descendenți masculini, și dorește să aibă un fiu. Monseniorul a răspuns că dacă-i va da binecuvântarea, Dumnezeu îi va da un fiu. Împăratul încuviințează. Se ridică amândoi în picioare. Împăratul se înclină în fața Monseniorului; acesta face semnul crucii pe fruntea Împăratului ... Gărzile se repăd cu mâna pe sabie, căci este nemaipomenit ca un om să-l atingă pe Împărat. Hirohito liniștește gărzile, surâzând. Monseniorul rostește în japoneză: „Să te binecuvânteze cel Atotputernic”. Și : „Fie ca numele tău să dăinuie și să ți se nască un fiu.” Face iar semnul crucii pe fruntea Împăratului.

Monseniorul însuși a povestit, scena, încheind: „Într-adevăr, în anul următor, Împăratului i s-a născut un fiu”. Fiul este Akihito, împăratul de astăzi al Japoniei. (Am preluat unele date dintr-o carte de Elisabeth de Miribel, care citează texte între ghilimele, dar nu indică sursele.)

În acel timp, Împăratul Hirohito avea 32 de ani, iar Monseniorul Ghika avea 60 de ani, și o barbă albă, de patriarh carpatic.

După alți ani, împăratul Hirohito a declarat oficial că el nu este de origine divină, nu este fiu supranatural al zeității Amaterasu, nu este Dumnezeu! A renunțat la statutul său legendar de „dumnezeu întrupat”; și și-a proclamat oficial natura omenească!

Declarația lui a emoționat poporul, dar i-a scandalizat pe tradiționaliști. Declarându-și natura omenească, împăratul rupea cu o tradiție imperială de 1500 de ani. Dar japonezii l-au iubit mai mult ca om decât ca divinitate!

Nu știm dacă la această hotărâre epocală, a admiterii naturii sale omenești și muritoare, a contribuit și acel moment cutremurător al binecuvântării de către Monseniorul Ghika. Este posibil ca un proces metanoic să se fi produs atunci. Mai târziu, în 1959, Hirohito îi va permite fiului său Akihito, să se însoare cu o fată fără blazon regesc, o fată din popor, cum se zice. Și aceasta a fost o noutate absolută în tradiția căsătoriilor domnești japoneze! Nu demult, frumosul cuplu imperial Akihito și Michiko au sărbătorit nunta de aur!

Postumitatea legendei

Am vrut să aflu dacă astăzi în Japonia se cunoaște legenda aceasta despre binecuvântarea Monseniorului Ghika și urmările ei istorice. Dacă figurează cumva în cartea de istorie, sau poate în folclorul sapiențial ... Constat că nu este cunoscută. Nu știu nici dacă Împăratul însuși o cunoaște!

Este drept că până-n secolul 20 s-a practicat o discreție totală cu privire la împărat. Până la Hirohito, era interzis să-l povestești sau să-l desenezi pe împărat! Doar Hirohito a rupt această tradiție, a permis să fie povestit, transformat în text. A fost primul care a admis să dea și un interviu în presă! Așadar, acum împăratul poate fi povestit, de aceea ne-am îngăduit s-o facem. Dar o discreție persistă. Enigma ne ocrotește.

Actualul împărat Akihito a fost în România în 1979, era prinț moștenitor pe atunci. Era în octombrie. A vizitat și Bucovina, zone voievodale și religioase, Suceava, Sucevița, Marginea, Voroneț. Eu eram foarte june pe atunci, dar impresionat de vizita aceasta ... citeam tot ce se scria despre vizita lui. Prințul era pasionat de istorie și de ... ichtiologie! În București, la Muzeul de istorie, cuplul imperial japonez a fost fascinat de Columna lui

Traian. Impărăteasa Michiko nu se dezlipea din contemplarea Columnei, iar la urmă a comentat emoționată cum, în istorie, în piatră și-n mintea noastră, învinsul Decebal și învingătorul Traian stau așa, ca două neamuri, la o senină comuniune.

Zicea: „Cât de pașnici stau acum Traian și Decebal unul lângă altul ... în ciuda confruntării pe viață și pe moarte! (Am urmărit ecourile aceluia eveniment, pe atunci scriam romanul despre Columnă, „De bello Dacico”, primul volum apăruse chiar în zilele vizitei cuplului imperial japonez.)

În acea vizită la București, nu știu dacă i-a spus cineva înaltului oaspete despre *conexiunile de destin* între noi românii și altețele lor ... Cred că politicienii cu care oaspeții s-au întâlnit în 1979 nu știau de Monseniorul Ghika, sau dacă știau, țineau gura închisă. Comuniștii care l-au exterminat pe Monseniorul Ghika, în închisoarea Jilava, în 1954, nu cred că s-au dat în vânt să-i cinstească harisma. Și oricum, există un tragism al căilor paralele: istoria profană ignorând dureros istoria divină ... Așadar nu cred că cineva le-a spus altețelor lor, atunci, despre Monseniorul Ghika ... Firește, voi avea vreme să mai caut răspunsuri, făcând pași mici spre marile taine, și spre protagoniștii legendei. Ocazii se ivesc.

Recepție la un om de stat

Luni seara, pe 27 septembrie, am participat la o recepție la un om de Stat japonez, Hatayama, dintr-o familie de demnitari. Era o recepție oferită delegaților la Congresul Internațional al Scriitorilor. Ne-a invitat la palatul său, superb, situat pe o înălțime, în mijlocul unui parc privat, în plin Tokyo. Aici, la Hatayama-Kaitan, am cunoscut multă lume bună. La ceremonia ceaiului, am stat alături de două persoane din Ministerul Culturii. Am comunicat frumos, cu tăceri, cu surâs, cu *gasho și san-pai* (plecăciuni), dar și prin cuvinte. Timp aveam, în Japonia timp este.

În acel context am vrut să aflu dacă legenda Monseniorului Ghika este cunoscută acolo. Erau bucuroși s-o afle. Le-am spus celor doi vecini de ritual despre conexiunile de destin (continui să le numesc astfel) între români și altețea sa imperială Akihito, conexiuni revelate printr-un sfânt român. Ei erau bucuroși să audă povestea, se creau noi punți de comunicare între noi. Îmi cereau amănunte despre acest sfânt român, și apropierea lui de Japonia.

Monseniorul Ghika a făcut o a doua călătorie în Japonia, în 1936, să viziteze și să întărească așezămintele medicale întemeiate de prietenul său, doctorul Totzuka, un japonez creștinat. Pe dr. Totzuka, Monseniorul Ghika l-a cunoscut la Paris, în casa filosofului Maritain. Doctorul Totzuka a studiat și teologia, a devenit preot; ca preot-medic a întemeiat la Tokyo și-n

împrejurimi câteva spitale. A înființat și un ordin religios, „Asociația Fraților și Surorilor Sfântului Ioan”. Japonezii au o mare evlavie la evanghelistul Ioan, care este evanghelistul „cel mai Zen”! adică este pe spiritul paradoxal și intuitiv al japonezilor.

Prieteni japonezi ai Monseniorului au înființat o leprozerie. Monseniorul Ghika, el însuși având și studii medicale, a petrecut un timp în leprozeria japoneză, să dea asistență medicală și spirituală. (Știm că, în altă etapă, a stat doi ani, într-o leprozerie în India, acordând asistență medicală; atunci a stârnit admirația lui Gandhi, cu care apoi a avut lungi discuții sapiențiale.)

În 1936, în Japonia, Monseniorul Ghika a făcut liturghia de Crăciun la leprozeria niponă. A povestit el însuși, cutremurător, cum le-a dat sfânta împărtășanie la leproșii aceia, simțind la ei lucrarea metanoică a euharistiei, simțind cum, în trupurile ruinate de boală, „stăteau suflete de sfinți”.

Ce pot cuvintele?

Este o întrebare-alarmă, pe care și-o pune scriitorul azi; a fost și întrebare-temă a congresului de la Tokyo („What can words do?”).

Răspunsul privește planul social, dar și cel psihic individual. Pentru planul social, am răspuns și prin titlul comunicării expuse la congres „Cuvintele pot boicota sfârșitul lumii”, și cu argumente dintr-o experiență românească a obstaculării unui proiect devastator la Roșia Montană. Pentru planul psihic, metanoic, mă gândeam la cuvintele purtătoare de duh, cuvintele teoforice, ale celor harismatici care schimbă destine. Există cuvinte-faptă. Rostirea și lucrarea Monseniorului Ghika sunt argumente despre cuvântul-faptă. Închei cu o frază a Monseniorului, aleasă ca motto, și care-mi pare o cheie a sorții sale:

„Vei fi frumos și impalpabil ca un jurământ care-și pune pecetea pe viitor.”

Vasile ANDRU